Ομιλία Πρύτανη του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου, Καθηγητή Καρδιοχειρουργικής Κυριάκου Αναστασιάδη

ΑΧΕΠΑ 1951–2051: Από την ιστορική προσφορά στο Πανεπιστημιακό Οικοσύστημα Υγείας του μέλλοντος

Υπάρχουν νοσοκομεία που η ιστορία τους αποτυπώνεται σε κτήρια, ημερομηνίες και αριθμούς και άλλα που ταυτίζεται με την εξέλιξη της Ιατρικής, με τη ζωή μιας πόλης, με την πορεία ενός Πανεπιστημίου και, τελικά, με την ίδια την κοινωνία. Ένα τέτοιο είναι το Πανεπιστημιακό Γενικό Νοσοκομείο ΑΧΕΠΑ.

Η συμπλήρωση 75 χρόνων από την ίδρυσή του έχει για εμένα μια ιδιαίτερη σημασία, όχι μόνο επειδή σήμερα, ως Πρύτανης του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου, έχω τη θεσμική ευθύνη να εκπροσωπώ το Ίδρυμα στο οποίο ανήκει το νοσοκομείο, αλλά κυρίως επειδή το ΑΧΕΠΑ αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της προσωπικής και επιστημονικής μου διαδρομής. Είναι ο χώρος όπου επί δεκαετίες ασκώ την Ιατρική, χειρουργώ, διδάσκω, ερευνώ, συνεργάζομαι με συναδέλφους και εκπαιδεύω νέες και νέους φοιτητές, φοιτήτριες και γιατρούς.

Γνωρίζω, λοιπόν, το ΑΧΕΠΑ όχι μόνο μέσα από τις επιτυχίες και τα επιστημονικά του επιτεύγματα, αλλά και μέσα από την καθημερινότητά του. Τις εφημερίες, τα χειρουργεία, τις δύσκολες αποφάσεις, τις αγωνίες των ασθενών και των οικογενειών τους. Γνωρίζω τη δύναμη των ανθρώπων του, αλλά και τις αδυναμίες των υποδομών του. Γνωρίζω, επίσης, τις δυνατότητες που αξιοποιήσαμε αλλά και εκείνες που παραμένουν ανεκμετάλλευτες. Γι' αυτό και θεωρώ ότι η επέτειος που γιορτάζουμε δεν αποτελεί μόνο μια ευκαιρία αποτίμησης της ιστορίας του, αλλά πρωτίστως μια αφορμή να αναλογιστούμε την ευθύνη μας για το μέλλον του.

Το νοσοκομείο ΑΧΕΠΑ γεννήθηκε στην Ελλάδα της μεταπολεμικής ανοικοδόμησης. Σε μια χώρα που προσπαθούσε να επουλώσει τις πληγές του πολέμου και του Εμφυλίου, η ελληνική ομογένεια των Ηνωμένων Πολιτειών, μέσα από την οργάνωση ΑΗΕΡΑ, επέλεξε να επενδύσει σε δύο από τα σημαντικότερα θεμέλια μιας σύγχρονης κοινωνίας: την Υγεία και την Παιδεία. Η ίδρυση του νοσοκομείου το 1951 αποτέλεσε ένα ορόσημο για τη Θεσσαλονίκη και για τη νεοσύστατη τότε Ιατρική Σχολή του Αριστοτελείου, που είχε ιδρυθεί το 1942.

Έτσι, είναι προφανές ότι το ΑΧΕΠΑ δε σχεδιάστηκε απλώς ως ένας ακόμη χώρος νοσηλείας, αλλά δημιουργήθηκε για να συνδέσει οργανικά την πανεπιστημιακή εκπαίδευση με την κλινική πράξη και την προσφορά υπηρεσιών υγείας. Για το λόγο αυτό υπήρξε ένα από τα πρώτα μεγάλα μεταπολεμικά πρότυπα Πανεπιστημιακού Νοσοκομείου στην Ελλάδα, δίνοντας ουσιαστικό περιεχόμενο στην αντίληψη ότι η Ιατρική δε μπορεί να διδάσκεται αποκομμένη από τον ασθενή και ότι η υψηλού επιπέδου περίθαλψη οφείλει να ανατροφοδοτείται διαρκώς από τη γνώση και την έρευνα.

Στα χρόνια που ακολούθησαν, το ΑΧΕΠΑ εξελίχθηκε σε ένα από τα σημαντικότερα νοσοκομεία της χώρας. Συνδέθηκε με την ιστορία της Θεσσαλονίκης, με την ανάπτυξη της πανεπιστημιακής Ιατρικής και την ένταξή του στο Εθνικό Σύστημα Υγείας, εδραιώνοντας έναν διπλό, αλλά αδιαίρετο ρόλο: δημόσιο νοσοκομείο στην υπηρεσία της κοινωνίας και ταυτόχρονα κεντρική υποδομή εκπαίδευσης και έρευνας στο πλαίσιο λειτουργίας του επιδραστικού για τη χώρα Αριστοτελείου Πανεπιστημίου.

Χιλιάδες φοιτήτριες και φοιτητές, γιατροί, νοσηλεύτριες και νοσηλευτές, επιστήμονες και επαγγελματίες υγείας εκπαιδεύτηκαν και εργάστηκαν στους χώρους του. Γενιές Καθηγητριών και Καθηγητών ανέπτυξαν νέες θεραπευτικές προσεγγίσεις και συνέβαλαν στην πρόοδο της Ιατρικής. Και εκατομμύρια πολίτες εμπιστεύτηκαν στο ΑΧΕΠΑ το πολυτιμότερο αγαθό τους: την υγεία και τη ζωή τους. Αυτή είναι η πραγματική κληρονομιά του νοσοκομείου.

Εβδομήντα πέντε χρόνια μετά, το ΑΧΕΠΑ βρίσκεται μπροστά σε μια νέα ιστορική ευκαιρία. Το 2026, με τη συμφωνία μεταξύ του Ελληνικού Δημοσίου και του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου που κυρώθηκε με νόμο εξασφαλίστηκε η συνέχιση της δημόσιας λειτουργίας του νοσοκομείου για τριάντα ακόμη χρόνια. Η συμφωνία αυτή έχει ιδιαίτερη θεσμική και στρατηγική σημασία. Το Αριστοτέλειο διατηρεί την κυριότητα των εγκαταστάσεων και τον πανεπιστημιακό χαρακτήρα του ΑΧΕΠΑ, ενώ παράλληλα δημιουργείται το πλαίσιο για τη συνολική αναβάθμιση και τον εκσυγχρονισμό του.

Για εμάς, η συμφωνία δεν αποτέλεσε μια τυπική παράταση παραχώρησης χρήσης. Αποτέλεσε μια συνειδητή επιλογή υπέρ της δημόσιας Υγείας, αλλά και υπέρ ενός νέου μοντέλου Πανεπιστημιακού Νοσοκομείου. Ο σχεδιασμός μας για την ανακαίνιση των εγκαταστάσεων, την αναβάθμιση του εξοπλισμού, τον ψηφιακό

μετασχηματισμό, την ανάπτυξη νέων ερευνητικών υποδομών και την προοπτική δημιουργίας ενός ολοκληρωμένου Βιοϊατρικού οικοσυστήματος συγκροτούν ένα σχέδιο που υπερβαίνει κατά πολύ την αναβάθμιση ενός νοσοκομειακού συγκροτήματος. Σηματοδοτούν τη δυνατότητα να επαναπροσδιορίσουμε τη θέση του ΑΧΕΠΑ στον υγειονομικό, εκπαιδευτικό και ερευνητικό χάρτη της χώρας και της Νοτιοανατολικής Ευρώπης.

Θεωρούμε ότι το ΑΧΕΠΑ του μέλλοντος δε μπορεί να είναι απλώς μια ανακαινισμένη εκδοχή του σημερινού νοσοκομείου. Όραμά μας, λοιπόν, είναι να εξελιχθεί σε ένα σύγχρονο Academic Medical Center, ένα ολοκληρωμένο Πανεπιστημιακό Οικοσύστημα Υγείας, στο οποίο η περίθαλψη, η εκπαίδευση, η έρευνα, η τεχνολογία και η καινοτομία θα λειτουργούν ως αλληλοσυμπληρούμενες δραστηριότητες.

Πρώτη προϋπόθεση είναι ο ουσιαστικός εκσυγχρονισμός των υποδομών. Ένα σύγχρονο νοσοκομείο δεν ορίζεται μόνο από τον ιατροτεχνολογικό εξοπλισμό του. Ορίζεται από την ασφάλεια, τη λειτουργικότητα, την ποιότητα των χώρων νοσηλείας, τις συνθήκες εργασίας και την αξιοπρέπεια με την οποία υποδέχεται και φροντίζει τον ασθενή. Η ανακαίνιση του ΑΧΕΠΑ πρέπει να αποτελέσει έναν συνολικό λειτουργικό ανασχεδιασμό και όχι απλώς ένα κτηριακό έργο.

Εξίσου καθοριστική είναι η μετάβασή του σε ένα πραγματικά σύγχρονο στη λειτουργία νοσοκομείο. Η πλήρης ψηφιοποίηση των διαδικασιών, η διαλειτουργικότητα των πληροφοριακών συστημάτων, η αξιοποίηση ποιοτικών κλινικών δεδομένων, η εφαρμογή της τεχνητής νοημοσύνης και η ανάπτυξη εργαλείων υποστήριξης της ιατρικής απόφασης μπορούν να μεταμορφώσουν την καθημερινή λειτουργία του. Η ψηφιακή μετάβαση, όμως, δεν αποτελεί αυτοσκοπό. Στόχος της είναι η ασφαλέστερη και αποτελεσματικότερη φροντίδα, η καλύτερη αξιοποίηση των ανθρώπινων και υλικών πόρων και, τελικά, η ενίσχυση της ανθρώπινης διάστασης της Ιατρικής.

Το επόμενο βήμα είναι ακόμη πιο φιλόδοξο: η εξέλιξη του ΑΧΕΠΑ από ένα παραδοσιακό teaching hospital σε ένα ολοκληρωμένο teaching and research hospital. Η επιστημονική έρευνα δε μπορεί να αποτελεί μια παράλληλη δραστηριότητα των Πανεπιστημιακών Κλινικών. Πρέπει να ενσωματωθεί οργανικά στη λειτουργία του νοσοκομείου. Με υποδομές κλινικών μελετών, σύγχρονη βιοτράπεζα, βιοπληροφορική, γονιδιωματική, ανάλυση μεγάλων δεδομένων και εξειδικευμένο ερευνητικό προσωπικό. Με νέες θέσεις ερευνητριών και ερευνητών, βιοϊατρικών μηχανικών και επιστημόνων δεδομένων που θα συνεργάζονται καθημερινά με τις κλινικές ομάδες. Και με έναν μηχανισμό μέσα από τον οποίο η ερευνητική δραστηριότητα θα ανατροφοδοτεί τις υποδομές που την παράγουν, δημιουργώντας έναν κύκλο επιστημονικής προόδου και ανάπτυξης.

Σε αυτή την προοπτική εντάσσεται το σχέδιο για τη δημιουργία του Aristotle Biomedical Cluster, με επίκεντρο το ΑΧΕΠΑ. Πρόκειται για ένα εγχείρημα που φιλοδοξεί να συνδέσει το αναβαθμισμένο νοσοκομείο, ένα ολοκληρωμένο Κέντρο Αποκατάστασης, με αξιοποίηση και ανάπτυξη του ανενεργού για τρεις δεκαετίες παράπλευρου «κτηρίου Παραπληγικών» —όπως ονομάστηκε στην καθομιλουμένη— και την Ιατρική με ένα Διεθνές Ερευνητικό Κέντρο με σύγχρονες βιοϊατρικές υποδομές στο χώρο του Πανεπιστημίου δίπλα στο Κέντρο Αποκατάστασης.

Η πραγματική αξία, ωστόσο, ενός τέτοιο σχεδίου βρίσκεται στη διεπιστημονική συνεργασία με τις υφιστάμενες ερευνητικές δομές του Αριστοτελείου. Από τη βασική έρευνα μέχρι την κλινική εφαρμογή και τη μεταφραστική Ιατρική. Με την αξιοποίηση του Πειραματικού Χειρουργείου και της βιοτράπεζας, την έρευνα, μελέτη, τελειοποίηση και διδασκαλία βιοϊατρικών μηχανημάτων και τεχνικών, ένα τέτοιο ΑΧΕΠΑ θα μπορούσε να αποτελέσει σημείο αναφοράς στις υπηρεσίες υγείας —ως τεταρτοβάθμια περίθαλψη— και στον ιατρικό τουρισμό —σε προηγμένες θεραπευτικές τεχνικές και στην εξατομικευμένη Ιατρική— σε όλη την περιοχή από την ΝΑ Ευρώπη ως τη Μ. Ανατολή και τις Αραβικές χώρες.

Το ΑΧΕΠΑ μπορεί έτσι να εξελιχθεί σε ένα διεθνές Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο εκπαίδευσης και έρευνας, με κοινά εκπαιδευτικά προγράμματα, ανταλλαγές ειδικευόμενων ιατρών, διεθνείς κλινικές μελέτες και συνεργασίες με κορυφαία ακαδημαϊκά Ιατρικά Κέντρα. Μπορεί να αποτελέσει πόλο προσέλκυσης επιστημόνων, ερευνητικών επενδύσεων και να ενισχύσει τον ρόλο της Θεσσαλονίκης ως διεθνούς Κέντρου γνώσης και καινοτομίας.

Η προοπτική αυτή δεν αναιρεί τον δημόσιο χαρακτήρα του νοσοκομείου. Αντίθετα, τον ενισχύει. Ένα ισχυρό δημόσιο Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο, με διεθνείς συνεργασίες, υψηλού επιπέδου επιστημονικό προσωπικό και σύγχρονες υποδομές, μπορεί να προσφέρει περισσότερα και καλύτερα στους πολίτες που το έχουν ανάγκη.

Τώρα είναι, λοιπόν, η ώρα η πολιτεία να αναλάβει δάση εκπληρώνοντας τις δεσμεύσεις της ως προς την άμεση έναρξη ανακαίνισης και αναβάθμισης του νοσοκομείου και τη λήψη απόφασης, μετά το πέρας της μελέτης που έχει ήδη αρχίσει από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων, για τη δημιουργία του Βιοϊατρικού Cluster.

Κυρίες και κύριοι,

Έχοντας υπηρετήσει το ΑΧΕΠΑ από διαφορετικές θέσεις ευθύνης, έχω διαμορφώσει μια βαθιά πεποίθηση: ότι η πραγματική δύναμη ενός πανεπιστημιακού νοσοκομείου δε βρίσκεται μόνο στις Κλινικές, στα χειρουργεία ή στα Εργαστήριά του. Βρίσκεται στην ικανότητά του να συνδυάζει την επιστημονική αριστεία με την ανθρώπινη φροντίδα, την εκπαίδευση με την ευθύνη και την καινοτομία με την κοινωνική προσφορά.

Έχω δει πολλές φορές την τεχνολογία να αλλάζει τα όρια του εφικτού. Έχω δει νέες θεραπευτικές δυνατότητες να μεταμορφώνουν την πρόγνωση ασθενών. Έχω δει νέες και νέους γιατρούς να εξελίσσονται σε εξαιρετικούς επιστήμονες. Θα τολμούσα, μάλιστα, να πω ότι έχω βάλει και το δικό μου μικρό λιθαράκι ως καρδιοχειρουργός σε αυτή τη σπουδαία εξέλιξη. Έχω, όμως, διαπιστώσει επίσης ότι η Ιατρική, όσο προηγμένη κι αν γίνει, όση Τεχνητή Νοημοσύνη και εάν υιοθετήσει, θα παραμένει πάντοτε μια βαθιά ανθρώπινη σχέση. Μια σχέση εμπιστοσύνης, γνώσης και ευθύνης. Αυτή τη σχέση οφείλουμε να διαφυλάξουμε και να ενισχύσουμε.

Το 1951, η ελληνική ομογένεια και οι άνθρωποι που οραματίστηκαν το νοσοκομείο ΑΧΕΠΑ τόλμησαν να επενδύσουν στο μέλλον μιας χώρας που προσπαθούσε να ξανασταθεί στα πόδια της. Εβδομήντα πέντε χρόνια αργότερα, έχουμε την ευθύνη να επιδείξουμε ανάλογη διορατικότητα και τόλμη. Το ερώτημα δεν είναι μόνο πώς θα συντηρήσουμε όσα παραλάβαμε. Είναι τι θα παραδώσουμε στις επόμενες γενιές.

Το 2051, όταν το ΑΧΕΠΑ θα συμπληρώνει έναν αιώνα ζωής, θα ήθελα ως Πρύτανης του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου να αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα Πανεπιστημιακά Οικοσυστήματα Υγείας, Εκπαίδευσης, Έρευνας και Καινοτομίας στη ΝΑ Ευρώπη. Ένα νοσοκομείο σύγχρονο, ψηφιακό, εξωστρεφές και επιστημονικά πρωτοπόρο. Ένα νοσοκομείο που θα συνδέει την κλινική πράξη με τη βιοϊατρική έρευνα, την τεχνολογία με την εκπαίδευση, τη θεραπεία με την αποκατάσταση και τη Θεσσαλονίκη με τον κόσμο. Κυρίως, όμως, ένα νοσοκομείο που θα εξακολουθεί να εμπνέει εμπιστοσύνη στους ασθενείς του και υπερηφάνεια στους ανθρώπους που το υπηρετούν.

Γιατί το ΑΧΕΠΑ γεννήθηκε από μια πράξη προσφοράς και διορατικότητας. Μεγάλωσε μέσα από την επιστήμη και την αφοσίωση των ανθρώπων του. Και το μέλλον του οφείλει να οικοδομηθεί με την ίδια τόλμη που χαρακτήρισε την ίδρυσή του.

Γιατί η καλύτερη τιμή στην ιστορία ενός μεγάλου θεσμού δεν είναι απλώς να τη διατηρούμε ζωντανή. Είναι να δημιουργούμε τις προϋποθέσεις ώστε οι επόμενες γενιές να γράψουν τη δική τους, ακόμη σημαντικότερη, συνέχεια.

Σας ευχαριστώ.